

*Embargo tot
donderdag 25 juni 2015 om 11 uur*

Goed functioneren van Openbaar Ministerie, politie en geestelijke gezondheidszorg vraagt om een urgente, onmiddellijk uit te voeren aanpak

Het onderzoek naar de feiten en omstandigheden van de zaak van Van U. wijst uit dat de wijze van afname van DNA bij veroordeelden niet naar behoren verloopt. Ook moet de uitvoering van rechterlijke bevelen worden aangepast. Verder vraagt de omgang met signalen over het gevaar voor de samenleving door personen met psychische problemen om een betere en onmiddellijke aanpak. Deze verbeteringen zijn een urgente opdracht aan het Openbaar Ministerie, aan de politie en aan de geestelijke gezondheidszorg. Dit is de voornaamste conclusie van de Onderzoekscommissie die onder andere heeft nagegaan waarom van Van U. na een eerdere veroordeling geen DNA is afgenomen en waarom een bevel tot gevangenneming door het gerechtshof niet is uitgevoerd. Ook is de Onderzoekscommissie ingegaan op de vraag waarom Van U. niet voorkwam in het opsporingsregister en internationaal ook niet gesignaleerd stond.

De Onderzoekscommissie had de opdracht om de gang van zaken in de zaak van Van U. zo feitelijk mogelijk te reconstrueren. De Onderzoekscommissie spreekt zich niet uit en kan zich ook niet uitspreken over de vraag naar de betrokkenheid van Van U. bij de dood van mevrouw Els Borst en bij de dood van zijn zus.

DNA-afname

Bij Bart van U. is geen DNA afgenomen terwijl dat op grond van de huidige wet- en regelgeving wel had gemoeten. De huidige wet- en regelgeving is ingewikkeld en beantwoordt door problemen in de uitvoering niet aan de doelstellingen van de wet. De Onderzoekscommissie pleit voor de afname van DNA bij de inverzekeringstelling. Het gaat dan om DNA-waardige zaken waarvan de aanmaak van een DNA-profiel en de opslag van dat profiel in de DNA-databank van het NFI pas geschieden na veroordeling. Zo'n werkwijze kent alle waarborgen dat de afname niet voor andere doeleinden wordt gebruikt en past binnen de ruimte die het Europese Hof voor de Rechten van de Mens geeft. Hoe dan ook, dit betekent dat de huidige wetgeving moet worden aangepast.

Voor de tussentijd wil de Onderzoekscommissie dat het lange tijdsverloop tussen veroordeling en afname (dat tot meer dan een half jaar na veroordeling kan oplopen) wordt ingekort. Afname van DNA moet zo spoedig mogelijk na veroordeling plaatsvinden volgens de huidige wetgeving. Wat de Onderzoekscommissie betreft meteen na veroordeling, in de rechtbank.

Verantwoordelijkheid voor de uitvoering van strafrechtelijke beslissingen

Het kabinet heeft voor de uitvoering van straffen en maatregelen een wetsvoorstel ingediend, het wetsvoorstel uitvoering strafrechtelijke beslissingen. De Onderzoekscommissie pleit voor een duidelijke verantwoordelijkheid en een duidelijke uitvoering van rechterlijke bevelen en constateert dat de nieuwe wet hierin voorziet. De Onderzoekscommissie roept de Tweede en ook de Eerste Kamer op spoedig tot afronding dan wel behandeling van dit belangrijke wetsontwerp over te gaan. De Onderzoekscommissie wil dat het Openbaar Ministerie en de politie een procedure vaststellen voor de signalering in het opsporingsregister.

Verbetering van het functioneren van het Openbaar Ministerie

Voor een slagvaardig en doelmatig functioneren van het Openbaar Ministerie zijn leiding, gezamenlijkheid en eenheid nodig. Voor de behandeling van strafzaken moet één officier van justitie en – indien nodig – één advocaat-generaal de hoofdverantwoordelijkheid dragen. Het is ook nodig aandacht te besteden aan gevoelige zaken waarbij aan het criterium van ‘een gevaar voor de samenleving’ een zwaar gewicht moet worden toegekend.

Verplichte geestelijke gezondheidszorg

Voor personen die psychische problemen hebben en op grond daarvan een gevaar vormen is in de wetgeving die in voorbereiding is een voorziening opgenomen. Deze wetgeving treedt pas in werking – zo is de verwachting – op z'n vroegst in 2018. De Onderzoekscommissie wil voor de tussenperiode een tijdelijke wettelijke maatregel hiervoor en doet daarvoor een voorstel.

In de thans voorliggende wetgeving is de rol van het Openbaar Ministerie goeddeels geschrapt. De Onderzoekscommissie roept de ministers van Veiligheid en Justitie en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport op om waar het gaat om gedwongen opname van personen die een gevaar kunnen zijn voor anderen de officier van justitie weer een belangrijke schakelfunctie te geven. Het Openbaar Ministerie moet wel in staat worden gesteld om die rol naar behoren te vervullen. Dit betekent onder andere een zorgvuldige en volledige dossiervorming en dus een goede informatievoorziening binnen het Openbaar Ministerie en met de politie.